

СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Узбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ
УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48-йил чиқиши
№ 137 (13.399).

1966
И Ю Н Ъ
19
ЯКШАНБА

Баҳоси 2 тийин.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

СССР Олий Совети Президиумининг фармони
«Депутатларнинг депутатлик бурчини бажаришига тааллуқли харажатларин қоплаш тўғрисида» СССРнинг 1938 йил 17 январдаги қонунининг 3-моддасига қўшимча киритиш тўғрисида

СССР Олий Совети Президиуми қарор қилади:
1. Белгилангани, СССР Олий Совети депутатлари СССРнинг барча ички авиация йўлларида ҳаво транспортлари текшир-фойдаланишига ҳақлидир.
Шу муносабат билан «Депутатларнинг депутатлик бурчини бажаришига тааллуқли харажатларин қоплаш тўғрисида» СССРнинг 1938 йил 17 январдаги қонунининг 3-моддасига (СССР Олий Советининг вedomости, 1938 йил, 1-сон) қўшимча киритилиши ва қуйидаги тахрирда баён этилсин:
«СССР Олий Совети депутатлари учун СССРнинг барча темир йўл, сув ва ҳаво (ички) йўлларида текшир қатнаш ҳуқуқини берадиган доимий билет берилсин.
2. Ушбу фармон СССР Олий Совети тасдиқига киритилсин»
СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ,
Москва, Кремль, 1966 йил 17 июн.

СССР Олий Совети Президиумининг фармони
Узбекистон ССР Геология министрлигининг «Самарқандгеология» трестини Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Узбекистон ССРда янги олтин руда вилоятини очганили, олтиннинг разведка қилинган заҳарларини кўпайтириш ва Муруғтон тўқини очиб соҳаданги тоширларини муваффақиятлик бажарилиши учун Узбекистон ССР Геология министрлигининг «Самарқандгеология» трести Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ,
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ,
Москва, Кремль, 1966 йил 17 июн.

ЖАНГОВАР АТЕИЗМ УЧУН

Коммунистик партиянинг XXIII съезди совет халқи инсоният тарихида коммунизм нуридек улуғ вазифани бажарган ҳозирги даврда идеология ишларининг қўламини яна ҳам кенгайтириш, жанговарлик руҳи ва таъсир кучини ошириш кераклигини алоҳида таъкидлади. Инсон шахсини ҳар тарафлама намоли топтиришда, коммунистик идеалларга ҳеҳисз садоқат руҳида тарбиялашда, ўтмишнинг баъзи иншоилар оғи ва ҳулқ-атворида сақланиб қолган саритларни, жумладан диний хурофотга барҳам беришда илмий атеистик пропагандининг роли айниқса катта.

Республикамиз партия ташкилотлари бу соҳада бой таърибага эга. Партия ташкилотлари ишчиларни илмий материалистик дунёга руҳида тарбиялашнинг, одам учун эриш бўлган динга қарши беомон курашнинг голта хилма-хил формалари ва воситалардан фойдаланишда қўламини бу ишни координациялаш мақсадида республикада жамоатчилик асосида ишловчи илмий-методик кенгаш тузилиб, унга етакчи олимлар, олий ўқув юртлирининг ўқитувчилари, партия, совет ва бошқа жамоат ташкилотларининг вакиллари тортилади. Атеистик темадаги лекция ва суҳбатларнинг илмий, голий савияси ўсиб бормоқда, таъсирчанлиги кучаймоқда. Дин ва унинг бидъатларига амал қилувчи ариш шахслар билан яна тартибда голий-тарбиявий иш олиб бориш яхши натижа бермоқда.

Илмий атеизмнинг тематик донраси тобора кенгайиб бормоқда. Ҳозирги вақтда мейларда юзга яқин ранг-баранг темаларда лекция ва суҳбатлар ўтказилмоқда. Диннинг социал илмий асоси фаш этувчи ланкатлар анчагина бор. Республика «Билим» жамияти неинги йилларда атеист лекторлар учун «Ҳимия ва атеизм», «Янги халқ тарбиялари ва урф-одатлар», «Астрономия ва дин» сингари темаларда етишга яқин брошюра ҳамда лекция текстлари шартди. Республика илмий атеизм унинг фаолияти жонланиб, унинг кучи планетарий омма орасида шухрат қозонди. Кейинги икки йил ичида бу планетарий республиканинг дериш қамма областларида фан уюмларини намойиш этди.

Атеист лекторларнинг малакасини ошириш, уларнинг салони ўстиришда ҳам анча илмий силжис юз берди. Ҳозирги вақтда Сирдарё областида 200, Бухоро областида 250, Андижон областида 300 атеист лектор меҳнаткашлар, айниқса қишлоқ аҳолиси ўртасида илгор совет фани, маданияти уюмларини кенг пропаганда қилиш билан бирга дин ва унинг сохта андаларини фаш этмоқда. Улар уларнинг оташини суз ва қалб хароратлари, Фирдавс мантини кучини оммага материалистик дунедараш руҳини сиғдиришга, илгор меҳнат активлиги ва пратувчилик хиссини юш урдиришга сафарбар этган идеология уластининг аюбий монуларидир.

Дин одамнинг онгини захарлаш билан бирга унинг талантини, илгор ташаббусдорлигини ва активлигини буги ташлади. Фан фактларга, илмий экспериментга ва таъкидланган ҳулсаларга асосланган. Фан динни, қалбини уйдирмаларни рад этди. Шундай экан атеист тарбияда фанининг янги кашфиётларини чуқур ва илмий пропаганда қилишнинг аҳамияти, таъсир кучи илмий катта. Партия ташкилотлари атеистик пропагандада масалани аша шу томонга алоҳида эътибор беришларини лозим. Бу соҳада расмиятчилик, ўзибуларчиликни қўл қўйиш мумкин эмас.

ЎРИМ ИЛГОРЛАРИГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети, Узбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети республика областлари, районлари ва совхозлари ўртасида дон экинларини ўриб-йиғиб олиш, даялатга дон сотиш ва уруғлик фанини жамағарини қозонидаги социалистик меҳнатини раис ўртоқ Антонов, Гулистон дон маҳсулотлари қабул қилиш маркази бошқаруви директори ўртоқ Қориев) беришга қарор қилди. 13 июндаги областда 63000 гектар, янги умумий майдоннинг 23,9 процентиди бошқон дон экинлари ўриб олинган. Беш кун ичида давлатга дон сотиш йиллик плани

10,1 процент бажарилган ва 922 тонна, янги планининг 5 процентига тенг миддорда уруғлик жамағарилган.

Кўча Қизил байроқ Сирдарё областидаги Форш районига (район партия комитетининг секретари ўртоқ Керимов, район илгория комитетининг раиси ўртоқ Каримов, район қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиги ўртоқ Самаратов) берилди. Бу ерда 15 июнгача 16485 гектар, янги умумий майдоннинг 47 процентиди бошқон дон экинлари ўриб олинган, давлат

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ БУ ҚАНДАЙ СУГОРИШ

Н ОММУНИСТ Алим Мирза Алиев ун йилдан буён Мирзачўлда янги ерларни ўзлаштиришда жонбозлик нурсатмоқда. «Дрежмострой» трестининг бу аюбий механизаторига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган фахрлий унвон берилди. Сурадта: фотукувар қаҳрамон А. Алиев.

А. Горюхин фотоси, (УТАП).

ЗАРЪБДОР ФРОНТ

ГУЛИСТОН, («Совет Узбекистон» махус мухбири). Бу ерда област партия ва қишлоқ хўжалик активи йилнинг бўлиб ўтди. Янгилик қатнашчилари қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан 1966 йилга қабул қилинган социалистик мажбуриятлар қандай бажарилаётганини ҳақидаги масалани кенг ва атрофли муҳокама қилдилар. Бу масала юзасидан Сирдарё район партия комитетининг биринчи секретари М. Каримов, 1- «Бойвут» совхозининг директори Қ. Рашидов, Киров район партия комитетининг биринчи секретари К. Исҳоқов, Гулистон райониди «Октябрь» колхозининг раиси М. Раҳимов, Зомин район партия комитетининг биринчи секретари А. Сатторов, «Узсельхозтехника» област бирлашмасининг раиси В. А. Антонов ва бошқа ўртоқларнинг ахборотлари тинчланди.

Нотиклар Сирдарё област меҳнаткашлари беш йилдининг дастлабин йилда зўр ғайрат ва шижоат билан иш қиришганиларини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. 218,5 миң гектар ерга чигил агротехника қондаларига рив қилган ҳолда 24 апрелгача экиб олинди. 24,5 миң гектар ерга кенг қаторлаб экинди.

Об-ҳаво шароитининг анча нукулай келаётганлига қарамасдан област колхоз ва совхозлари чигилни бехато ундириб олиш тадбирларини изчиллик билан амалга оширдилар. Катта-катта майдонларда яшил квадратлар ҳосил қилишди ва гўза парваририш хар томонлама кучайтириб юборилди.

КПСС Марказий Комитети Сибсий бюроси аюзолига кандидат, Узбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Узбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қурбонов, Узбекистон КП Марказий Комитетининг секретари Н. М. Матчонов ва Узбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўртоқлари Г. А. Габриельянц ўртоқлар қатнашдилар. Йиллик олинган социалистик мажбуриятларнинг тўла-тўғис бажарилишини таъминлаш юзасидан қандай ишлар қилиш кераклиги ҳақида тадбирлар белгилади.

Бунинг турли соҳаларида ишлаб-қилинган, ишлаб чиқаришдаги муваффақиятлар, ишлаб чиқаришдаги ишга хансисиллар, бу шар-афли ишга хансисиллар эътиш зарур.

Бизнинг идеологиянинг голий кучи, ҳақонийлиги унинг энг инсонлараринидадир. Бизнинг жамиятимизда бирор қиш ҳақ коммунистик идеология таъсиридан, коммунистик нурида актив иштирон этмадан четда қолмасин. Партиянинг ҳамма вақт аша шундай таъйин бермоқда. Ҳозирги даврда бутун идеология ишларини, жумладан илмий атеистик пропаганда партия XXIII съезди қарорларини бажариш учун ирашга сафарбар этиш партия ташкилотларининг муқаддас ишидир.

Техника ремонтини ҳақида гап кетганда йилнинг қатнашчилари пахта териш агрегатларини мавсумга тайёрлаш қонқарисиз бораётганлигини айтиб ўтдилар. Бу соҳада айрим хўжаликлар, қуюнчи, «Бойвут», «Коммунизм» колхозини таъсир қўраётган бўлсалар-да, уларнинг қўлиллари бу ҳақда ҳали ўйлаб ҳам қўрилари йўқ.

Област партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Н. М. Махмудов колхоз ва совхозларда гўза парвариришнинг қандай уюштирилганлиги ҳақида тўхталиб, сирдарёликлар Ватан олдидаги муқаддас бурчларини бажара оладилар, бунинг учун бизга партия ва ҳукумат катта маъдаб бермоқда. Шундан фойдаланиб ишмида янгилик ўзгартиш исаймиз, деб таъкидлади.

— Зап кўл пайдо бўлибди-да, балғин ҳам кўп бўлса керак-а.

КПСС Марказий Комитети Сибсий бюроси аюзолига кандидат, Узбекистон КП Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов йилнинг пуқ сўзлади.

Узбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Р. Қурбонов гапла ўрим-йиғини сурайтини ошириш, давлатга дон топириш ва уруғлик фани жамағарини яхши қўрашчиларга еришганили учун Сирдарё областига, Форш районига ва Зомин районига «Қизил қовдор» совхозига Узбекистон КП Марказий Комитети, Узбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг кўча Қизил байроқларини топширди.

Финляндия Республикасининг Президенти Урхо Кекконен ва Финляндия ҳукуматининг тақлифи бинван, дейлади Совет-Финляндия ахборотида, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, шунингдек унинг ҳамроҳлари 1966 йил 13 июндан 18 июнгача расий виэит билан Финляндияда бўлиди.

Виэит вақтида СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин ва Финляндия Республикасининг Президенти Урхо Кекконен хар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантиришга тааллуқли масалалар юзасидан, шунингдек халқаро ахволининг ақтуал масалаларни юзасидан суҳбатлашдилар. Суҳбатлар самийий ва дўстона аҳвада ўтди.

Ахборотда айтадики, Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасидаги ҳамкорлик кейинги йилларда муваффақиятли ривожланиши ва хар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатлар яхши муносабатларидир. Томонлар тинч-тотув ашаш принциплари Совет-Финляндия яхши қўшничилик муносабатларида амал

СОВЕТ—ФИНЛЯНДИЯ АХБОРОТИ

қоширилмоқда, деб қайд қилдилар. Хар иккала томон аша шу яхши қўшничилик муносабатлари дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида 1948 йилда тузилган шартномада ўз ифодасини топан принципларга мувофиқ, ўзаро авайлаб сақланиши ва ривожлантирилиши муҳим деб ҳисоблаганликларини айтдилар.

Хар иккала томон Вьетнамдаги воқеаларнинг қатарли ривожланиб боришидан ва бу мижорнинг умуман халқаро ахволга салбий таъсир қўраётганлигиндан голт ташвишланаётганликларини билдирдилар. Томонлар Вьетнам халқи ўз истикбол тўғрисидаги масалани ўзи халқ этиш ҳуқуқига эгадир ва 1954 йилда Женевада тузилган битимларни бажариш асосида Вьетнам проблемаси

ни халқ этиш мумкин деб ҳисоблайдилар, деб таъкидланади ахборотда.

Томонлар Европадаги ахволин муҳокама қилдилар ва Европада кескинлигини ошатиш ҳамда тинчлик ва ҳавфсизлигини таъминлаш муҳим деб ҳисоблайдилар. Шу муносабат билан турли илтимой тузумдаги Европе давлатлари ўртасида кенг алоқалар ўрнатилиши муҳим эканлиги таъкидланди.

Шу муносабат билан томонлар Европе ҳавфсизлиги масалаларига бағишланган конференция тўғрисида фикрлашиб олдилар ва яхши хоизирлик қўрилган бундай конференциянинг ўтказилиши ҳозирги вақтда наф келтириди, деб ҳисоблайдилар.

Хар иккала мамлакатнинг ҳукуматлари, дейлади ахборотда, ман-

фаватар томонларнинг ҳаммаси Германия сулҳ шартномасининг тузилишига эришиш учун бутун куч-ғайратларини сарф қилишлари зарур деб ҳисоблайдилар.

Хар иккала томон қуролсизлашиш умуман халқаро вазиат учун муҳим аҳамиятга эга деб қайд қилдилар ва қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига ва батомон қуролсизлашиши ўз олдида пироварди мақсад қилиб қўядиган инициативаларни бундан буён ҳам тамомийа қўллаб-қувватлашмажларини таъкидладилар.

Совет Иттифоқи ва Финляндия Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг XX сессияси маъқулланган принципларга мувофиқ сурадта ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги халқаро битимни тезликда тузиш муҳим деб ҳисоблайдилар.

Томонлар атмосферада, космик фазода ва сув остида ядро қуропи синовларини тақиқлаш тўғрисида 1963 йилда Москвада тузилган шартномани ривожлантириб, ер остида ядро қуропи синовларини тақиқлаш ҳақида шартнома тузишга ёрдам берадиган қораларни ҳам қўриш зарур эканлигини айтдилар.

Томонлар яна бир марта шуни таъкидладиларки, ҳақонинг турли районларида ядро қуролдан холи зоналарнинг вужудга келтирилиши ядро қуролининг бундан буён тарқатилишини чеклаб қўйишга ва шундай қилиб халқаро кескинлигини ошатишга самарали ёрдам бера олган булур эди.

Томонлар қуролсизлашиш масаласи юзасидан дунёдаги барча давлатларнинг иштироки билан ўтказилган бутун жаҳон конференциясини қақриш яхши натижа беради, деб ҳисоблайдилар.

Совет — Финляндия муносабатларини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлашга қўшилган муҳим ҳиссадир.

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин расий виэит билан Совет Иттифоқида келиш тўғрисида Финляндия Республикасининг Президенти Урхо Кекконенга илгари айтилган тақлифини СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан яна такрорлади. А. Н. Косигин Совет ҳукумати номидан Финляндия Бош Министри бошчилигидаги ҳукумат делегациясини расий виэит билан Совет Иттифоқи тақлиф этди. Бу тақлифлар маъмуният билан қабул қилинди. Виэит билан келиш вақти қўшимча баришда келишиб олинди.

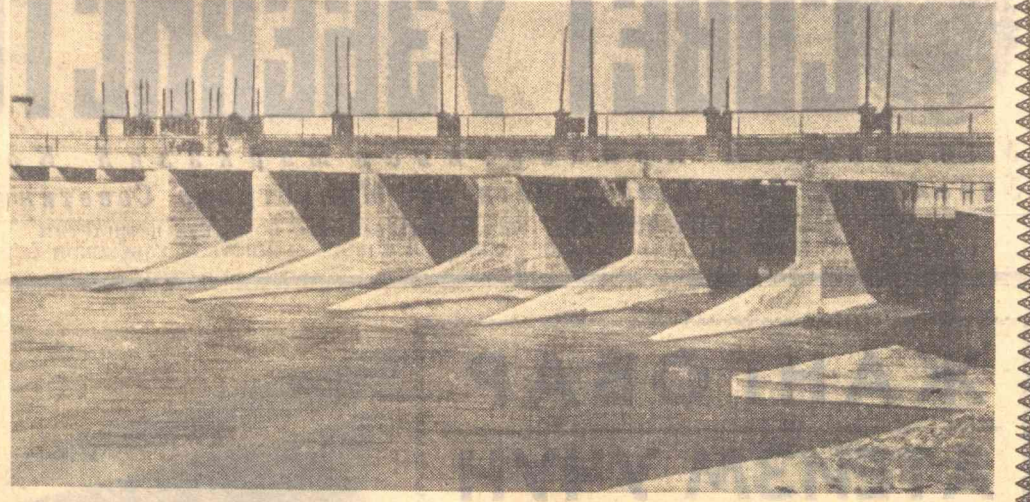
ИРРИГАЦИЯ ҚУРИЛИШЛАРИДА

● ҚАРШИ ЧЎЛИДА ЯНГИ КАНАЛ

● 15 МИНГ ГЕКТАР ЕРГА ОБИ-ХАЁТ ОҚИБ КЕЛАДИ

● ТЕЖАЛГАН СУВ ҲИСОБИДАН 5 МИНГ ГЕКТАР ЭКИНЗОР СУҒОРИЛАДИ

● ХУЖАЛИКЛАРАРО СУВ ТАРМОҚЛАРИ БЕТОНЛАШТИРИЛМОҚДА

„ОБИ-ХАЁТ“ КУЙЛАРИ

Раис Яхши ака тўлқинлини:

— Юринлар, мен сизларни бир ерга олиб борай, — деб қолди. Кекса раис, қарий иғирма йилдан буён катта хўжаликка бош-бош бўлиб келётган вақтинчи қишлоқ бундай ҳаёқонлини гапиршидан бизда, қани, қаерга олиб борар экан, деган кизикниш уйғонди. Кўндик.

«А3-69» чўл шамолни билан «қолиш» олға ўрмалайди. Иссиқ Радиотордаги сув қайнаб, буғланапти. Шофер йигит кабинага осиб қўйган термометрнинг симои «46» рақамдан ҳам баланд кўтарилиб кетди. Олдин Ақударёнинг суви қамалётгани, Қарши канали, янги ерларни ўзлаштириш ҳақида гурунголчиборди. Сунг иссиқ одами элтиб, уйку боса бошлади. Шу пайт чўлда сира урғамайдиган тоғ хависига ўхшаш шабда юзга уриди. Қўпоғимизга катта

сувнинг ақимли шивари эшитилди. Хушёр тортиб, олдинга тикилди:

Сува Чўлу — маликда катта анҳор йўлимизга кўндаланг тушиб ётарди.

— Оби-ҳаёт каналини шу, — деди Яхши Омонов, машинадан сарқиб тушаркан. — Эл бир пуфласа бўрон бўлади, деганларим рост экан. Ҳаётим қилиб «дарё» қазиб олдик.

Канал дарвозаси олдида Қарши раён партия комитетининг секретари ўртоқ И. Бузуковни учратиб, ундан янги сув чиқошнинг қурилиши, раён хўжалиқлари учун аҳамиятини сўрадик.

И. Бузуков: — Қаршиликлар учун сув нақадар азиз эканини ўзларингизга маълум. Саратоннинг жазирасида тоғи қарқанг тошбақалар курак атрафидаги наманда баҳраманд бўлиш учун тала-тала бўлиб ёпирилиб келди. Шунда дедикон бир челақ суви уларга разо кўрмай,

томиқ бўлса ҳам экимизга оқсэй, дейди. Бунинг боиси бор. Еримиз кўп-у, сувимиз оз. Масалан, раёнимизнинг фақат Бешкент зонасида Андижон областига тенг келадиган ер майдони бор. Андижон миллион тонна мўлжаллаб борлти-ю, бизлар бу зонадан ҳар йил 6-7 минг тонна пахта олаёмиз, ҳолос.

Амударёдан келадиган катта суви кутяпмиз. Унгача кўл қовуштириб турмайлик, ўзимиздаги бор сувдан оқилна фойдаланайлик, деб шу Оби-Хаёт ёки ёшларимиз тили билан айтганда Комсомол каналини қурдик.

САВОЛ: — Канал қанча кунда қуриб битказилди?

ЖАВОБ: — «Оби-Хаёт»ни асосан хашар йўли билан қурдик. Салкам икки ойди. Лойиқа бўйича 37 кубометр сува мўлжалланган. Узунлиги 41 километр. Самарқандликлар 300, Тошкент об-ласти 600 автомашина юборди. Бир томони Чилас, иккинчи томони Саратондан шугал келтирилди. 439 минг кубометр тупроқ ишлар ба-жарилди. Канал ўзинга ҳар кун 1300 кубометр-дан, жами 60 минг кубометрдан ортироқ бетон ётқизилди. Шаҳрисабз, Чироқчи, Қамаш ва Бошқа раёнларнинг деҳқонлари бизга катта ёрдам бердилар.

САВОЛ: — Канал қанча ерни суғоради?

ЖАВОБ: — «Оби-ҳаёт» 15 минг гектар ерга сув беради. Илгари Бешкент зонасида юзлаб катта-кичик, эгри-бугри ариқлар бор эди. Қашқадарёдан то экинзорларга етиб келгунча сув 50 километрлик йўлда беқор оқиб, унинг кўп қисми тупроққа шимиллиб ёки буғиланиб кетарди.

Ҳозир сув ягона бетон каналдан оқяпти. Каналнинг 3 жойидан каналлар ажралиб чиқади. Биринчи бўлимдан «Қашқадарё», «Партия XX съезди» совхозлари ва «Ил интернационал» колхозининг пахтазорлари суғорилди. Иккинчи бўлимида суви йирик «Қашқадарё» совхозига оқади. Учинчи бўлимида итисослашган «Бешкент», «Ўзбекистон» совхозларининг мажмакухори ва бедазорларини суғоради.

Бетонлаштирилган «Оби-Хаёт» каналнинг энг яхши жиҳати шундаки, ҳар секундада 6 кубометр сув тежаллапти. Бу 5 минг гектар қўшимча экин-зор ёки 20 минг тонна пахта, демакдир.

САВОЛ: — Районда яна қандай ирригация-мелiorация ишлари қилиняпти?

ЖАВОБ: — Бу йил 12 километр узунликдаги Фазли ариғи рамон қилиниб, бетонлаштирилди. Шунингдек «Қашқадарё», «Партия XX съезди» совхозлари, «Ил интернационал» колхозиди

ички суғориш тармоқларини ҳам бетонлаштиряп-миз. Бу сув тармоқлари катта Қарши каналдан сув келганда ҳам арайверади. Буз, Денов, Ша-каржуй каналлари тозаланиб, реконструкция қи-линди.

«Оби-Хаёт»нинг чўл қўйнига тўлқинланиб оқа-ётганини завқланиб кузатаётган раис Яхши Омо-новдан:

— Сизларнинг Карл Маркс номли колхозингиз энг кўп суви олса керак! — деб сурадик.

— Йўқ, — деди раис, — бизнинг экинзорлари-мизга унинг суви бормайди. Қўшилларимиз баҳ-раманд бўляпти, шу бизларнинг ҳам баҳраманд бўлганимизда.

Унинг сўзлари Оби-Хаёт тўлқинларининг шир-қир-шивир қўйига қўшилиб, узок-узокларга оқиб кетди.

З.ИСРОИЛОВ,
С. НУРОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлар.

СУРАТЛАРДА: чапда — Оби-ҳаёт каналининг бир тармоғи, ўғнда — Қашқадарёда қурилган Чоққай гидроузелининг сув тақсимлагичи.

А. Тўраев фотолари.

Дўстлик байрами

ХЕЛЬСИНКИ. 17 июль. ТАСС махсус мухбирлари Ю. Борисов билан Д. Еришов хабар берадилар:

СССР Министрлар Совети Раисининг Финляндияга қилган расмий визити побғнага етиб бормоқда.

Бугун тудан кейин «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамияти билан «Пасивини жамияти» уюштирган митинг дўстлик ва яхши қўшничиликнинг ёрқин баёранига айланиб кетди. 1944 йилда тузилган «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамиятининг 230 минг аъзоси бор. Финляндия президенти У. К. Кекконен Унинг фахрий раиси қиёбланади. Иккинчи СССРнинг тинчликсевар ташқи сийосатини ҳамда Совет Иттифоқининг ақолини, фаи, маданият соҳасидаги ютуқларини тўшутириш юзасидан аҳоли ўртасида катта ва ақтив иш оло бормоқда.

Финляндиянинг Совет Иттифоқи билан дўст бўлиб яшаш ва ҳамкорлик қилишдаги иборат ҳозирги сийосий йўналиш асосини — Финляндиянинг илгариги президенти Ю. К. Пасивини ва мин билан алоқавуви жамият Ю. К. Пасивини голларини тараққий этишига мақсад қилиб қўйган. Хелсинки ишчилар ҳақи университетини биноси олдида Совет Иттифоқи билан Финляндиянинг давлат байроқлари қилинган турлиб. Дўстлик митингининг натижалари тўплаган куни университет мажлислар залининг сахнаси янги гуллар, Совет ва Финляндия байроқлари, «Финляндия — СССР» жамиятининг катта эмблемаси билан безалди. Залда бош министр Р. Паасо, ташқи ишлар министри А. Карьялайнен ва бошқа министрлар, парламент депутатлари, иккала жамиятнинг раҳбарлари ва актюлари, дипломатик корпуе аъзолари, таниқли олимлар, маданият ва

санъат ароблари, жамоатчилик ва савдо-саноат ақлининг намояндалари иштиробдилар.

«Финляндия—Совет Иттифоқи» жамиятининг раиси профессор Е. фон Бунсдорф билан «Пасивини жамияти»нинг раиси профессор Я. М. Янсон ҳурматли совет меҳмони билан Финляндия президенти халқ унинг верситетининг вестибюлида кўриб оладилар.

А. Н. Косигин билан У. К. Кекконен миждар йилидаги ҳурмати ури-ларга ўтиб боришганида зал ўрнинда турди. Оркестр Финляндия билан Совет Иттифоқи давлат гимн-ларини икки оғди. «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамиятининг раиси профессор Бунсдорф ҳурматли меҳмонларга табрик сўзларини айтиб, митингни очди.

Бу йилнинг деди у, халқлар ўртасида дўстликка бағишланган, бу йилнинг тинчлик ишига бағишланган, биз эса, тинчлик ишини буючи-мас деб қиёблаймиз. Бизнинг ҳар инсола жамиятини тинчликни барқарор қилишга ёрдам бериш учун бел боғлаётганлар. Жаҳонда ахвож жиддийлигини биз билмиз.

Нотин тинчлик иши учун гурашу-вчи Совет Иттифоқининг вақили бўл-ган Совет ҳукумати бошлиғига на-раб, рус тилида бундай деди:

Жаноб Бош Министр, Сизни Финляндия билан Совет Иттифоқи халқ-лари ўртасидаги дўстликнинг ҳимоя-чиси сифатида, бутун дунёда тинч-ликнинг ҳимоячиси сифатида табри-қилаймиз.

Ҳозир бўлган ишчилар томонидан иккала жамиятнинг раҳбарлари ва актюлари, дипломатик корпуе аъзолари, таниқли олимлар, маданият ва

Шу жамиятнинг барча аъзолари, Хелсинки шаҳрининг шу ерга тўлган граждандарини чин кўнгалдан табриқлашимиз ҳамда сизларга ва Финляндиянинг бутун халқига совет халқи номидан астойдил тинчлик, фароғат ва муваффақиятлар тилашимизга рухсат атайёзим.

Бизнинг мамлакатларимиз кўп йиллардан буён яхши қўшнлар ва дўстлар қабилда яшаб, ўз алоқаларини кенгайтирмоқдалар, тенг ҳуқуқли асосда ва ҳар тарафлама ҳамкорлик қилиш учун тобора янги имкониятларни топтомоқдалар. Бу эса дўстона муносабатларимиз вақтинги муайян синовлардан ўтди ва ўзининг қабиллигини исботлади, деб айтишимизга асос бўлмоқда.

Урушдан кейинги йилларда Совет Иттифоқи билан Финляндия халқлари катта йўлни босиб ўтди-лар. Бизнинг давлатларимиз мустақим тинчликка ва хавфсизлик-нинг таъминлашга иштирокчи бўлиш-ларимиз вақтинги муайян синовлардан ўтди ва ўзининг қабиллигини исботлади, деб айтишимизга асос бўлмоқда.

Урушдан кейинги йилларда Совет Иттифоқи билан Финляндия халқлари катта йўлни босиб ўтди-лар. Бизнинг давлатларимиз мустақим тинчликка ва хавфсизлик-нинг таъминлашга иштирокчи бўлиш-ларимиз вақтинги муайян синовлардан ўтди ва ўзининг қабиллигини исботлади, деб айтишимизга асос бўлмоқда.

Урушдан кейинги йилларда Совет Иттифоқи билан Финляндия халқлари катта йўлни босиб ўтди-лар. Бизнинг давлатларимиз мустақим тинчликка ва хавфсизлик-нинг таъминлашга иштирокчи бўлиш-ларимиз вақтинги муайян синовлардан ўтди ва ўзининг қабиллигини исботлади, деб айтишимизга асос бўлмоқда.

да имзоланган Шартномада ўз ифодасини топди. Мамлакатлари-нинг сийосий ароблари неча бор таъкидлаб ўтганларидек, ана шу Шартнома Совет — Финляндия ўзаро муносабатларида бурлиш нўқтаси бўлди, бу муносабатларнинг ҳар тарафлама муваффақият-ли ривожланиши учун негизлар яратди ва янги бир маҳалда Евро-пада тинчлик ишига ёрдам бериб келди ва ёрдам бермоқда.

Бу нарса Гарбодаги баъзи ар-облар Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасидаги муносабат-лар учун ҳамкорлик ва ишонч эмас, балки яловат ва душманлик характери бўлган замонлар қай-тиб келишини орау қилмоқдалар. Афтидан, ўтмишга қайтиш ўз та-рих сийосатини халқлар кескинлик негизига қураётган кимсаларнинг планларига кўпроқ мос бўлиб ту-ша керак.

Бир неча кун муқаддам Гарбий Германия мулоҳаза министрининг муносабабсиз айтиб бўлиб қолди. Уша министр дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида Совет — Финляндия Шартнома-сининг аҳамиятини ўнча тал-қин эттиши ач қўрди. Ҳеч ким тошпирмаган вақтларини ўз зим-масига олиб, бу одам Шартнома-фақат «декларатив характерга эга, ҳолос, деб даъво қил-ди. У, СССР билан Финляндия ўртасидаги дўстона муносабатлар-нинг мохиятини бузиб қўрсапти. Европадаги воқеаларнинг ривож-ли Гарбий Германия урушқоқ ре-ваншичи доираларининг дидига мос келадиган тахлитда талқин қили-шга уриниб қўрди. Бундай гаплари-ни ҳар қандай масъуляти ҳиссадан маҳрум бўлиб қолган ва нима деб янараётганини ўзи ҳам билмайдиган кишиларга айтиши мумкин.

Мен аминманки, Совет — Финля-ндия Шартномасини талқин қилиш учун биз, совет кишилари ҳам, финлар ҳам, ҳеч бир кимсага ва-қолат берган эмасмиз. Бу Шарт-нома СССР билан Финляндия мустақим муносабатларга асос сол-ган ҳамда Финляндиянинг хавф-сизлигини ва СССР чегаралари-нинг дахлсизлигини таъминлаш-нинг муҳим омили бўлган тари-хий ҳужжат бўлиб келди ва шун-дай бўлиб қолди.

Совет Иттифоқи билан Финля-ндия ўртасида тарихи топан ва ривожланиётган ҳамкорлик фақат иккала мамлакатимиз учунгина катта аҳамиятга эга эмас. Бу ҳамкорлик ҳолис иши ва ўзаро иштан бўлган тақдирда, турли мизлаб ва сийосий тузумдаги дав-латлар ўз халқларининг манфаат-ларини ҳамда янги тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш манфа-атларини қўзғаб, дўст бўлиб яшашлари ва ҳамкорлик қилиш-лари мумкинлигини яққол исбот-лаб турди.

Совет Иттифоқи ўзининг қўшни мамлакатлар билан муносабат-лари ҳамма вақт кўп ёттибор бе-риб келди. Бинобарин, яхши қў-шничилик сийосатини дуруст на-тижалар бераётганидан мамнун бўлиш учун асосларимиз бор.

Ҳозирги шароитда қўшничилик муносабатларининг мустақимлик, мустақимлик, тўзулмади тафо-туллар давлатлар ўртасида ишонч ўрнатиш учун тўққун бўлмасли-ғига ишонч бўлиши муҳимдир.

Ҳозир дунёда 4чун ўзгарти-лар содир бўлмоқда. Кўп халқлар социялизм йўлига тушиб олди ва шу йўлда муваффақият билан ол-таш қараб бормоқда. Илгари му-стақилликнинг ҳуқуқдорлигини оғир юки остида қўзғиб келган, ҳозир эса озодликни эриштиб, ўз сийосий ва иқтисодий мустақил-лигини мустақамлашга иштилоётган халқларнинг озодлик ҳаракати кў-лам жиҳатидан тобора кенгаймоқ-

да. Бошқа халқлар эса, ўз муста-қиллиги, ўз ҳуқуқлари учун ку-рашини давом эттирмоқда. Кўпгина сийосий, социал ва иқтисодий про-блемаларни ҳал қилиш йўллари-ни топшига иштирокчи ҳамма жой-да бўлиб бормоқда. Турмуш тобора янги-янги вақифаларни ўртага қўймоқда. Жаҳоннинг истиқбол-ли, бутун-бутун халқларнинг тақдир-и шу вақифаларнинг ҳал қилиниши-га боғлиқдир.

Иккинчи жаҳон уруши тўмон-бўлганидан кейин, жаҳон халқлари халқаро хавфсизлик — мустақим таъминлаш йўлини ва янги йиғи-ҳарбий синовлар дахлсизлик ҳоли бўлиб, деб унча қилишга қону-ний равишда ҳақиқат эдилар. Бир-бор бариб айтилмаган бир қан-ча ўткир масалалар мустақим тинчликнинг таъминлаш йўлига гов солиб турди.

Империализм ва реакция куч-ларининг воқеаларнинг бориши-ни ўз контроли остига олиш-га уринаётганликлари инсоният-нинг тинчлик ва тараққий-йўлидан олға боришига хал-қар келтирмоқда. Тарих ҳарак-атининг йўлига гов солиш гитле-рлар фашизмнинг қўлидан кел-маганидек, бу кучларнинг қўлидан ҳам келмайди, албатта. Лекин ана шу кучлар иши ана шу даража-га олиб бориб қўйишлари мумкин-ки, бунинг оқибатида инсоният та-раққийи қаттиқ туриб сақлаб қолмоқ учун жуда катта ва, эҳти-молик, ҳаддан ташқари жуда кат-та товои тўлаша ана мажбур бў-либ қолади. Шунинг олдини олиш учун жаҳонда кескин вазият вуж-удга келтирган ҳозирги халқлар аробларинг ўткир проблемаларини бариб айтиш йўлида амалий чо-ралар кўриш зарур.

Халқларни зўрлик билан муста-қилликдан маҳрум қилишга урина-ётган ақаллар, қурол-ароғлар иш-га солинаётган, агрессия қилина-ётган экан. Вьетнамдаги сингари уруш бораётган экан, тинчлик таъ-мин этилиши мумкин, деб ўйлаш ярамайди. АҚШ шу райнда ўз куч-ларини нақадар қўйатиришми, қаҳармон Вьетнам халқи устидан галаба қозона олмайди.

Америка Қўшма Штатларининг ҳуқуқор доираларини ўзининг Вьет-намдаги сийосати билан, жаҳон аф-роқ оммасини назар-писан қил-маётганлиги, билан халқлар миқё-сда тобора кўп даражада ақаланиб қолмоқда. Америка агрессиясига чек қўйиш учун бошланган актив кураш бутун дунёда кўчаиб бормоқда. Барча тинчликсевар куч-лар, халқларнинг хавфсизлиги ишини азиз билган ҳамма одам-лар даргазаб бўлмоқдалар, нор-зилик билдиришмоқдалар ва лаянат ўқимоқдалар.

Американинг Вьетнамдаги аг-рессиясини тўхтатишдан иборат олижаноб мақсадларни ўз олдига қўйган ана шу омвий ҳаракат-да сизларнинг жамиятингиз ҳам қатнашаётганини биз гоат қадр-лаймиз. Жаҳон ақли бир хил дав-латларнинг иккинчи бир хил дав-латлар ички ишларига аралаш-унига қарши, халқларнинг озодли-ғи ва мустақиллигини учун кураши-ни, курашганда ҳам кескин кураши-ни талаб қилмоқда.

Сизларнинг эътиборингизни шу нарсага ҳам жалб қилмоқчиманки, Американинг Вьетнамдаги агрес-сиясига чек қўйиш йўлидаги ку-раш Европа ишларига ҳам бево-сита дахлдордир. Европадаги кўп-гина давлатлар, шу жумладан сиз-ларнинг қўшниларингиз НАТО ҳарбий сийосий блокидан мажбу-рлик билан билиб кетган бир шароит-да, ана шу давлатлар Америка ҳуқуқор доиралари томонидан дунёнинг ҳар қандай раёнларида бошланган ҳарбий можароларга, ҳатто ўзининг хоши-иросидан ва

нинг кўпгина раёнлари қаби сиз-ларнинг мамлакатингизга ҳам ун-чалик саҳоват билан боқмаган. Ма-на шу оғир шароитлар Финляндия халқини ҳаддан ташқари иштан, матонатли, ўз кучларига ишонувчи қилиб тарбиялаганига биз ана бир бор қанот ҳоёли қилдик. Бу — чуқур ҳурмат қилишга мувофиқ бўлган гоат яхши фазилатлардир.

Мана шу кунларда биз Президенти У. Кекконен, ташқи ишлар министри Р. Паасо, ташқи ишлар министри А. Карьялайнен билан Фин-ляндиянинг бошқа давлат ароб-лари билан бир қанча урғунлар ҳамда суҳбатлар ўтказдик. Биз давлатларимиз ўртасида мустақим тўла асос билан кайд қила оламиз. Бу — кўзга қўрилиб турган фактдир. Мамлакатларимизнинг ўзаро муносабатлари ишонча ва уларнинг хавфсизлигини таъмин-лаш ишдаги муштарак манфаат-ларга негизланганлигини ҳам тўла асос билан айти оламиз. Мана шу-ларнинг ҳаммаси Совет — Финля-ндия муносабатлари бундан буён ҳам мустақамлаша ва кенгайвера-ди, деган ишонч тугдиримоқда. Бундан Финляндия халқи ҳам, совет халқи ҳам тодди.

Финляндия билан Совет Итти-фоқи ўртасидаги дўстона муноса-батларининг негизлари мамлака-тингизга Президент Пасивини раҳбар бўлиб турган даврда яратилган эди. Уша йилларда ишлаб чиқилган йўл кенг демократик доир-лар томонидан актив равишда йўл-лаб-қуватланди. Эндилдида бу йўлни Президент Кекконен му-ваффақиятчи давом эттирмоқда. Финляндия янги ҳукуматининг ташқи сийосатдаги программаси энг йирик сийосий партияларнинг ҳамкорлик қилишига асосланган бўлиб, «Пасивини-Кекконен» йў-лини таъкидлади. Бу программа Финляндия халқининг жуда кенг табиқалари томонидан қўрсақла-тилган мададага таянади, бинобарин, шу сабабдан, тинчлик ва тараққий-йўлида, Совет — Финляндия му-носабатларини янада мустақам-лаш йўлида куч-гайрат сарфлаёт-ган ҳамма одамлар учун катта-катта имкониятлар очиб бормоқда. Финляндиянинг янги ҳукуматига ўзининг тинчликсевар йўлини амалга оширишига биз муваффақият-ли бўлишимиз. Биз ўзининг куч-гайратлари билан дўстона алоқа-ларини мустақамлашга ёрдам беришдан ҳамма кишиларга му-ваффақиятлар тилаймиз.

Ўз томонимиздан биз мамла-катларимизнинг муносабатлари та-рих ҳам кенгрок ва — есарлар-тироқ бўлишига, бу муносабатлар кел-а-када ҳам Сумми билан Совет Иттифоқи бахт-саодати учун, биз ва совет халқларининг бахт-саоди-ти, уларнинг равақи ва тараққий-ти учун қизмат этишига ҳаракат қилаверамиз.

Совет Иттифоқи халқлари номидан Финляндия граждандарига, ўзинининг яхши қўшниларимиз ва дўстларимизга янги-янги ютуқ-лар ҳамда фароғат тиламоқчиман.

Самимий меҳмондўстликларни ва шоду ҳурамлик билан кутиб олганиларни учун Финляндия Президенти Урхо Кекконенга, Финляндия ҳукуматига ва финли-диялик барча дўстларимизга са-мимий ташаккур изҳор қилишга рухсат этгаймиз.

Мамлакатларимиз билан халқ-ларимизнинг қалин дўстлиги мустақамлашаверсин!

***

Ҳозир бўлганлар А. Н. Косигин нутқини эър эътибор билан тингла-дилар ва бир неча бор нарсаклар билан бўлиб турдилар.

Хелсинки халқ университетидаги дўстлик митинги Финляндия телеви-дениеси орқали кўрсатилиб ва ра-дио орқали эшиттириб турди.

А. Н. КОСИГИН НУТҚИ

Мухтарам Президент жанобла-ри!

Мухтарам Раис жаноблари!

Қадрдон фин дўстлари!

Меҳмондўстлик ва шоду ҳу-рамлик билан ўтаётган урғунлар учун бугунги митингни уюштирган «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамиятининг раисинингиз ҳамда «Пасивини жамияти»га минчат-дорчилик изҳор қилмоқчиман. Биз-нинг назаримизда мана шу самим-ий урғунлар, шунингдек мамла-катингизда келганидан бери бир неча кун мобайнида ўзимиз кўраётганимиздек, Совет Иттифо-қида невисатан изҳор этилаётган дўстона тўғунлар битта олдин, шу билан бирга, жуда муҳим фақ-тинлар, яъни давлатларимиз ва уларнинг халқлари ўртасида ва-қор топан дўстона муносабатлар чуқур, мустақим ва самимийлиги-нинг ифодасидир.

«Финляндия — Совет Иттифоқи» жамиятининг ҳамда «Пасивини жамияти»нинг ароблари ўзлари-

нинг куч-гайратлари билан шу дўстликни мустақамлашга, мам-лакатларимизнинг ҳар тарафлама ривожлантиришга кўп даражада ёрдам бердилар. Бу — миннатдор бўлишга ва оқ-сак баҳо беришга арзандиган оқ-сак жанаоб куч-гайратлардир.

СССР билан Финляндия ўртасидаги ҳамкорликнинг ривожлани-ши мамлакатимиздаги расмий доираларнинг ҳам, шунингдек на-саба синов, ёшлар ташкилотлари ва бошқа омвий ташкилотларнинг ҳам иши бўлиб қолганлигини кў-риб, мамнун бўлишимиз. Мамлака-тингиз ақолининг кенг табиқа-ларини бариб айтишчи «Финляндия — Совет Иттифоқи» жамияти-нинг фахрий раиси Президент У. Кекконен, Бош Министр Р. Паасо ва Финляндиянинг бошқа ра-ҳбар ароблари бугун мана шу ер-да ҳозир бўлиб турганликлари ҳам бизнинг далилидир

Авалло, бу — социалистик дав-лат бўлган Совет Иттифоқи таш-қи сийосатининг принципларидир. Бизнинг сийосатимиз ҳар бир халқ-га индлий тақдирини белгилаш, четдан ҳеч бир кимсанга аралаш-тирмай, индлий мустақилликни ўр-натиб ҳуқуқига эга эканлигини эътибор этишдан келиб чиқади.

Бу принцип Совет давлати бун-дай келган пайтда бери унинг амалий ишларида ўзининг қонирет ифодасини топди.

Финляндиянинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳақидаги масала ҳам бунга мисол бўла олади. Уш-у Олтибўри социалистик революция-сини кейин ораддан кўп вақт ўт-май Совет ҳукумати Финляндия-нинг мустақиллигини таниш тўғри-сида қарор қабул қилди. Влади-мир Ильич Ленин шу масалага та-аллуқли декретини Финляндия ва-киллариингиз қўлига топширди.

Урушдан кейинги йилларда мам-лакатларимиз ўртасидаги муноса-батлар мустақамлашган бораётган-лигининг бошқа бир омили шу бўлдики, Финляндия «Пасивини-Кекконен йўли» деб ном қўйилган тинчликсевар сийосатни ўтказиб келмоқда. Бу сийосатнинг асосий гоиси — Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасида қулай йўл-дан доимо ривожланиб бораёт-ган яхши қўшничилик муносабат-лари иккала мамлакат халқларин-инг ҳақти муҳим манфаатларига мос бўлиб гушади, деган фикр-дир. «Пасивини-Кекконен йўли» мамлакатларимизнинг сийосий, иқ-тисодий ва маданий соҳаларда са-ларли ҳамкорлик қилишлари учун кенг имкониятлар очиб бормоқда.

Тинчлик ва тараққийи таъмин-лаш мақсадида давлатларимиз бил-ан халқларимиз индидийдан ҳамкорликка иштилоётганликлари дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёр-дам тўғрисида 1948 йил 6 апрел-

да имзоланган Шартномада ўз ифодасини топди. Мамлакатлари-нинг сийосий ароблари неча бор таъкидлаб ўтганларидек, ана шу Шартнома Совет — Финляндия ўзаро муносабатларида бурлиш нўқтаси бўлди, бу муносабатларнинг ҳар тарафлама муваффақият-ли ривожланиши учун негизлар яратди ва янги бир маҳалда Евро-пада тинчлик ишига ёрдам бериб келди ва ёрдам бермоқда.

Бу нарса Гарбодаги баъзи ар-облар Совет Иттифоқи билан Финляндия ўртасидаги муносабат-лар учун ҳамкорлик ва ишонч эмас, балки яловат ва душманлик характери бўлган замонлар қай-тиб келишини орау қилмоқдалар. Афтидан, ўтмишга қайтиш ўз та-рих сийосатини халқлар кескинлик негизига қураётган кимсаларнинг планларига кўпроқ мос бўлиб ту-ша керак.

Бир неча кун муқаддам Гарбий Германия мулоҳаза министрининг муносабабсиз айтиб бўлиб қолди. Уша министр дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида Совет — Финляндия Шартнома-сининг аҳамиятини ўнча тал-қин эттиши ач қўрди. Ҳеч ким тошпирмаган вақтларини ўз зим-масига олиб, бу одам Шартнома-фақат «декларатив характерга эга, ҳолос, деб даъво қил-ди. У, СССР билан Финляндия ўртасидаги дўстона муносабатлар-нинг мохиятини бузиб қўрсапти. Европадаги воқеаларнинг ривож-ли Гарбий Германия урушқоқ ре-ваншичи доираларининг дидига мос келадиган тахлитда талқин қили-шга уриниб қўрди. Бундай гаплари-ни ҳар қандай масъуляти ҳиссадан маҳрум бўлиб қолган ва нима деб янараётганини ўзи ҳам билмайдиган кишиларга айтиши мумкин.

Мен аминманки, Совет — Финля-ндия Шартномасини талқин қилиш учун биз, совет кишилари ҳам, финлар ҳам, ҳеч бир кимсага ва-қолат берган эмасмиз. Бу Шарт-нома СССР билан Финляндия мустақим муносабатларга асос сол-ган ҳамда Финляндиянинг хавф-сизлигини ва СССР чегаралари-нинг дахлсизлигини таъминлаш-нинг муҳим омили бўлган тари-хий ҳужжат бўлиб келди ва шун-дай бўлиб қолди.

Совет Иттифоқи билан Финля-ндия ўртасида тарихи топан ва ривожланиётган ҳамкорлик фақат иккала мамлакатимиз учунгина катта аҳамиятга эга эмас. Бу ҳамкорлик ҳолис иши ва ўзаро иштан бўлган тақдирда, турли мизлаб ва сийосий тузумдаги дав-латлар ўз халқларининг манфаат-ларини ҳамда янги тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш манфа-атларини қўзғаб, дўст бўлиб яшашлари ва ҳамкорлик қилиш-лари мумкинлигини яққол исбот-лаб турди.

Совет Иттифоқи ўзининг қўшни мамлакатлар билан муносабат-лари ҳамма вақт кўп ёттибор бе-риб келди. Бинобарин, яхши қў-шничилик сийосатини дуруст на-тижалар бераётганидан мамнун бўлиш учун асосларимиз бор.

Ҳозирги шароитда қўшничилик муносабатларининг мустақимлик, мустақимлик, тўзулмади тафо-туллар давлатлар ўртасида ишонч ўрнатиш учун тўққун бўлмасли-ғига ишонч бўлиши муҳимдир.

Ҳозир дунёда 4чун ўзгарти-лар содир бўлмоқда. Кўп халқлар социялизм йўлига тушиб олди ва шу йўлда муваффақият билан ол-таш қараб бормоқда. Илгари му-стақилликнинг ҳуқуқдорлигини оғир юки остида қўзғиб келган, ҳозир эса озодликни эриштиб, ўз сийосий ва иқтисодий мустақил-лигини мустақамлашга иштилоётган халқларнинг озодлик ҳаракати кў-лам жиҳатидан тобора кенгаймоқ-

иствага хилоф равишда тортилиб қолиши мумкин, деган ҳақиқий ҳаф мажбурдир. Бу муҳим ҳолат Шимолий атлантик блокни тинчлик иши учун ҳамон зарарли ва хатар-ли роль ўйнаётганини ана бир қарра бўрттириб қўрсақмоқда.

Европада кескин вазият вужуд

Адабиёт САХРОСАИ

Жийда гулларидан ҳаво муаттар,
Табият кучига ўқийман тақсин.
Сочим, димоғимга яширгим
Келар
Шу жажоки гулларининг тенги
Йўқ исин.

Шохин синдиришдан тиблам
Ўзин,
Истамасам ҳамки қилмоқчи
Увол.
Бўлган яхши нарса яхшиликдан
Ўз умрига ўзи бўларкан завол.

***

Кимдир чертган дутор
Жигарпораси
Кўнглимда довулдек кўзагин
Туғен.
Сира аямасдан қиларди аён
Бензҳор жимиган қалбим
Пардасин,
На чора, кўзимга қалқиб чиқса
Ш,
Ахир босадиму тўфонни ёмғир...
***

Ойна ҳам йилларни кўришмай
Юриб
Дуч келган тенгдошинг каби
Айтмаскан,
Бир вақт юрагимни севинга
Маскан
Этган чора сочга кўнмиш
Булдуриқ.

Санда ЗУННУНОВА

Инги шеърлар

Ешлик ёди билан бахтиёр эдим,
Уни ҳам, шафқатсиз, кетдингму
Кабр,
Ойна нарҳисиди халғи толиб
Одмироқ кўйлакни танлайман
Энди.

Нега ҳам учрадинг,
Кўрдингиз нега?
***

Кимсасиз бу қирда қайдан бу
Кабр,
Офтобнинг бу жойга сочган
Шодлигин,
Нечун одамлардан олисда,
Танҳо,
Унсиз бу чиройни қилманг деб
Кабр,
Табият ҳуснига қасддан ётар ёт

Бошига бир туп тол ташламыш
Сол,
Билмайман ким экман,
Ардоқлаган ким?
Барглар шивирдида мунча мунг,
Нол,
Нечун булоқлар ҳам
Жидирамас, жим.

Шунда дардинг билан мен
Буддим пайдо.
Дардим сунунатни чил-парчин
Қилди.
Ишқдан офтоб ясаб осмонга
Илди,
Узим яратдим, узимман
Шайдо.

Илак нурларига чирмасам
Шунда
Оламга ёйилдим сени ахтариб.
Кундуз тополмасдан югуриб,
Хориб
Кўз бўлиб осмонга сочилидим
Тунда.

Сарсари изимдан уладни
Шамол,
Тўлқин пайдо будди талпи-
нишимдан.
Олов нусха олди дил ёнишдан
Хавт яратардим изларим
Висол.

Қарагин, ҳаммаси фақат сен
Учун
Айт, яна неларни қиласан
Хавас.
Дилда ёниш бўлса, меҳр бўлса
Бас,
Ҳамма, ҳаммасига етади
Кучим.

Ивайло ПЕТРОВ,
Болгар ёзувчиси.

МЕНИНГ ЁШЛИГИМ

ХИКОЯ

Бадний кўрғасма залига кириш мен учун
энг нувоночи дақиқа ҳисобланади. Бу касрда
турли бўёқлар товланиб, сайдаг ўз чиройини
кўз-кўз қиларди. Бундаги суратлар мароми-
га етказилган, айна вақтида отқазилган ҳам
эди. Ҳар бир бўёқда инқилобнинг олжаибон
ниятлари жиллоллар, ҳар бир рамкада қанча-
дан-қанча зами ва шўбақалар қанчадан-қанча
ишонч ва халелар яширишган эди. Мен инқо-
бнинг бу поллотосида тасвирланган манза-
раларда кезишни, расмоннинг яшириш инқо-
бнасига кириб боришни яхши кўраман. Мен
унга қанчадан-қанча ҳайжон бахш этиб, қал-
бимда Бетховен, Пушкин ёки Моцартларга
нисбатан эҳтиром ҳади этгани тавчун унинг
шўхрати олдиди эҳтиром билан таъзим қила-
ман. Эндиг ёшлигим — бу туш. У эртанга
ўхшайди, оғинг ҳеч ишонманман, саҳифалари-
ни ҳам аниқ ўқиб беролмайман.

Ваъдан ўтган йилларни бирма-бир хоти-
раб, бахтиёр ёшлик даврининг ширин туги-
ларга тўла булоғидан бир қултум ичмоқчи
Бўламан. Ўша орадан ўтган ўнлаб йиллар
ортидаги ҳаётбахш ёшлик булоғидан қанча-
лик тотигим келмасин, барибир тотмайлаи ар-
монда эдим.

Ленин расмон менга ўша булоқдан бир том-
чисини тақдим этди. Шундай мусаффо том-
чики, унда менинг ёшлигим тўлиқ акс этган.

Бу манзарани тасвирловчи сурат одатда
кички формадаги асарлар турадиган залининг
энг ичкарисига осилган эди. Қўёш отиб бо-
рарди. У тилладек товланган булдулар ор-
тига яширишган, ҳудди ўқондаги сунги уч-
қунларини сочиб, ялғинлиб ёнаётган кў-
мирга, гўё тирик қолаётганларни сидқидил-
дан олдириётган ўлим тўшагидаги дониш-
манда ўхшарди назаримда.

Онам билан далайнинг ўртасидан кесиб ўт-
ган йўлдан оёқ остидаги момидек тупроқни
босиб қишлоққа келямиз. Ўзимни қўшдек
ҳис қилардим. Мендаги аллақандай куч са-
раб-сакраб илгариллаб кетишга, узоққа бориб
онаними куттишга, сўт, ўт қиллари ва фақат
онанга хос бўлган қандайдир хушбўй ҳидин
тўйиб-тўйиб қидлашга ундайди.

Биздан олдинда гоҳ ҳаққалаб, гоҳ тўрт оёқ-
лаб кучукчамиз борарди. Кучук ҳаммадан ол-
дин боққа бурилади. Шунда менинг унга ҳавас-
сини келди, чунки кунни билан далада бўлиб,
соғинам — уй, ҳовли, қўйлар, йантарлар ва
қўзичоқларни, мендан олдин кўрарди-да!

Расмоннинг мўъжизали инқоли ёшлигим-
нинг сўз билан таърифлаб бўлмас ширин дам-
ларига бағишланган беқиёс сеvgимни қайта-
риб берган эди. У менга кўнларимнинг ёқут
кўларини, бедаполаги ажойиб рангларини
ва бугундаги каптарларнинг ёқимли гўв-гўв-
лашини, онасининг эркалашини орзиқиб кутиб
маъраётган қўзичоқларини қайтариб бер-

ганди: у менга ўйинқароқ ўтган дил-
ларда оқшомларни ва юлдузлар учатган оп-
поқ кўз туларини, ирмиларга ишониб қорон-
ғу жойлардан чўчишларини, конининг биринчи
сирлари олдидаги қалтирашларини қайта-
риб берди. У, шаҳсан ўзимнинг қайтарилмас,
олдин дунёمنى, қайсини, икки миллиард
одамининг биронтасида ҳам бўлмаган, бўлиши
ҳам мумкин бўлмаган, ажойиб бир сўз билан
таърифланувчи сеvgимни ҳади этганди.

Мен ёшлигимни сотиб олмоқчи бўлдим. У
менг лез турарди. Менда бунча пул-йўл эди.
Пулни топиб кўрғасманинг ўша залига кел-
ганда сурат йўқ эди.

Қандайдир санъат ошиғи сотиб олибди уни.
Анча вақтгача уйимни ўғри уриб кетгандай
бўлиб юрдим. Кейин, балки ўша одам ҳам
менга ўхшаб ёшлигини топан-да, деган ҳаёл
билан ўзимни-ўзим овутиб юрдим. У суратни
балки, хонасига осиб қўйиб, ҳар кунни иш-
дан қайтганида беқиёс қувонч билан уни то-
мошга қилар.

Орадан кўп вақт ўтди. Иш билан бир идо-
рага кириб қолдим. Пилтачалар етқизилган
коридорда одамлар уёқдан-бўёққа торшарди.
Бир нечта одам эса тепасига «Архив» деб
ёзилган эшик олдида туршарди.

Мен ҳам каторга туриб, навбатим келиши-
ни кута бошладим. Бирдан нигоҳим коридор-
нинг қоп-қоронги бурчагига осиб қўйилган
суратга тўшиб қолди. Кучли бир интилиш ме-
ни ўша томонга тортиди. У менинг ёшлигим
эди. Ранги қорайиб, пашшалар ифлос қилиб
ташлаган, одамлар назаридан чекнада турар-
ди. Бу ерга одамлар ўзларига зарур бўлган
маълумот ва ғувоҳномаларни олгани кели-
шарди, холос.

Русчадан Л. ПАРПИХУЖАЕВ таржимаси.

Халқлар, мамлакатлар тарихи
каби адабиётлар тарихи ҳам му-
раккаб. Дунёдаги энг бой адаби-
ётлардан бири бўлган форс-тоjik
адабиётининг тараққиёти ва раз-
нақи учун маълум вақтларда тур-
ний халқларнинг қанчадан-қанча
талантли ёзувчилари ҳам ўз ҳис-
сасини қўшган. Низомий Ганжви,
Ҳоконий Ширвоний, Алишер
Навоий, Бавриддин Ҳисловий, Фу-
зулий, Зебинисо—бу руҳиятни дав-
рон эътириш мумкин. Булар кўп
торига қўйиш мумкин бўлган
шоирлардан яна бири Шайхобид-
дин Собир юни Исмом Терми-
зидир.

Адиб Собир исми билан форс-
тоjik адабиёти тарихида машҳур
бўлган бу талантли шоир XI ас-
рининг иккинчи ярмида Ўзбеки-
стоннинг энг қадим шаҳарлари-
дан бири — Термизда туғилди ва
бошланғич маълумотини ҳамда
мадраса таълимини шу ерда ол-
ди.

Унинг исми Собир, лақаби Шай-
хобиддин, отасининг исми Исмом
бўлиб, ёшлигиданоқ уза замон-
даги барча билимларни пухта
оғлашга ҳаракат қилди. Унинг
кейинги кўп умри гоҳ Ишпошур-
да, гоҳ Ровандад (бу шеърининг
кавара жойлашган ҳозир бизга
маълум эмас), гоҳ Марвада, гоҳ
Хоразмда, гоҳ Самарқандда тур-
ли ҳуқуқдорларнинг саройларида
ўтган ва ўз даврининг сўзга уста
шоирларидан бири сифатида диқ-
қатга сазовор бўлган.

Ленин адиб Собир яшган давр
Эрта Осиёда феодализмнинг
энг авж олган даврларидан бири
эди. Адиб Собир саргардонлиги-
нинг бош сабаби ҳам шунда. У
ўзининг гош тўғида ва тўғал
шеърлари билан ақалдошларини
қўйиб қолдирган бўлса ҳам, амом
қийин ҳаёт кечирган. У шеърини-
га ўзининг бутун меҳрини қўй-
ган, нагша шоир бўлиб танланган
осада, бебахт аёни ҳамда ши-
коят қилиб, бир нақадасида куй-
даги сатрларни ёзган эди.

Замона гарчи ан манъафат
деди суҳан,

ЗАВҚИ БЎЛАК

Ез кечаси аста ҳилол мўраллашин
Завқи бўлак
Берибон тунга энг йилтирашин
Завқи бўлак.
Бегубор салқин ҳаводан баҳр
Олиб ой нуринда,
Ҳўзаларнинг куйф уриб,
Гурирашин завқи бўлак.
Таралиб беш ланкадан ҳамма
Адиқларга равои,
Милтираб оқинда суя
Қулдарини завқи бўлак.
Айлаиб бир-бир эгат, бедор
Юрар то субҳинда,
Меҳр-ила суячи бобо суя тарашин
Завқи бўлак.
Қилма эй, Деҳқон ақаб
Олтинга чулганса Ватан,
Йил сайин кирмоғи дунё
Қарашин завқи бўлак.
Тўхтамурод ДЕҲҚОНИЙ,
Колхозчи.

БАХШИНИНГ БАХТИ

Ўзбек халқи талантларга бой халқ.
Шундай талантлардан бири — халқ
шоири Хайдар Бойча ўғлидир. Ҳай-
дар Бойча ўгли Наманганнинг Янги-
қўртон районидан Вирланган қиш-
қўртон Советининг «Ўзбекистон» колхоз-
ида яшайди. У ёшлигидан халқ о-
зани инқолиб, хуёсан достончилик-
ни меҳр қилди. Кўзга кўришган халқ
шоирларидан, бахшлардан достон
айтиш сирларини ўрганди. Ҳай-
дар термалар инқолиб қила бошлади. Ҳай-
дар шоирнинг кўпроқ «Алломиш»,
«Гўр ўғли» шиклидаги достонларини
антига майли кучли. У 40 дан ор-
тиқ халқ достонларини ёздан бил-
ди.

Янгида Янгиқўртон районидан
Навоий номи колхоз ўлибиди халқ
севаган шоир Хайдар Бойча ўғлининг
75 ёшга тулиши муносабати билан
қубилей кечаси ўтказилди.

Қубилей кечасида Хайдар Бой-
ча ўгли ўзига кўрсатилган нагша
ҳурмат учун чўқур миннатоқчили-
гини изҳор этиб, содиқ ҳамроҳи—
дўстларини билан достонлардан пар-
чалар айтиб берди. А. ЮСУПОВ.

СОБИР ТЕРМИЗИЙ

Чоро ба ман надихад, он чи
ман ода-у додам?
Ба наму насри наку дар
замона еди ман аст,
Чй нардаман, ки саодат
намунаку ёдам?
(Гарчи замона сўз боида мендан
мақсадиға эришган бўлса ҳам,
иммага у мендан олган нарсани
менинг ўзимга бермайдик?)

Яхши назм ва наср деганда бу
замонда ҳамма мени тилга олади,
бирок нима қилган эдимки, бахт
мени сира эсламайди.

Адиб Собир ҳошимларнинг, фео-
дал ақалдорларнинг ақлини, та-
лоқчилигини, мунофиқликларини
ўз кўзи билан кўрди. Унинг бо-
шига оғир тўхтаётган бўғиёнлар
ёғилган вақтлар ҳам бўлди. У гоҳ
саройдан нуқулса, гоҳ «амонда»
ҳам тушди. Охири Адиб Собир
Хоразмшоҳ Отенга томондаги хиё-
натда айбонлиб, қийин 542 (ме-
лодий 1147—1148) нинда Андуер-
га қўйрилиб ўтириди.

Ўтган йили «Ирфон» нашриёти
(Душанба) адиб Собирнинг тани-
ланган шеърларини ингизчочларга
тақдим қилди. Бу, собир асар-
ларининг бида биригина бор
нашр этилишидир. Китобни на-
тағина сўз боши ва лугатлар бил-
ан Аҳмад Абдуллаев нашрга тай-
яролган. Бу китоб шоир девони-
нинг Индия Офиси интобокхонаси-
да, Британия музейида, Озарбай-
жон Фанлар Академиясининг қўл-
ёзмазлар фондида санъанайтган
қўлдама нусхаларини 1952 йилда
Эронда Али Қавим томонидан
нашр этилган нусхасига муноса-
са килиш асосида тайёрланган. Бу-
нда шоирнинг қасидалари, газал-
лари, тарннбандлар, қитъалари
ва рубоийларидан намуналар бе-
рилган.

Умуман, Адиб Собир форс-
тоjik адабиётининг илиқ йирин ва-
килларида бири эди. У улуг Ру-

данкий мактабига мансуб шоир-
лардан бўлиб, унинг позанасидан
ҳаёт, ҳаётга муҳаббат, табият нур
сочиб турарди. Шоир ўз қасида-
лари, газаллари ва рубоийларида
зулм ва жаҳолат билан тула фео-
дал ҳаётдан доим юнги кўтариш-
лишга интилади. ақалдошларидан
ва маърифатпарварлик голларини,
илгор фалсафий ва ахлоқий-тар-
биявий фикрларни илгари суради.
У ишқ ва хуёсан, гул ва булбул,
табият ва кўшиқ, май ва шодлик
иҳромий кўнлайди. улугъайди.
Унинг шеърлари ёқимли, тасвир-
лари (ташбеҳлари, муболагалари,
халл-мутобиа, савол-жавоблари
ва ҳоказолар) ранг-баранг. XI—XII
асрларда шоир кўнлайган гола ва
манзулар, образ ва традицион
тасвирларнинг адабиётда ҳали у
дармада охири тузилмаган эди.
Унинг поэзияси шунинг учун ҳам
ҳамон тошг вақтларда табият гу-
заллигини килиши ўзига маъруф
қилади ва чўқур гуманистик мо-
ҳият касб этади. У, бир қасида-
сида дейди:

Гўямд, ки: «Ҳар чиз ба ҳангом
бўлад хуш»,
Эй ишқ, қй чиз, ки хуш
Дар ҳама ҳангом? (103 бет),
(Дейдиларки: «Ҳар нарса ўз
вақтида ёнади».)

Эй ишқ, сен нақий нарсасан,
ки, ҳамма вақт ҳам динилсан?
Эки машуқунинг латиф юзи
ҳақида айтилган бир баътини кўз-
дан кечирайлик:

Эй, чехран латифи ту дар ҳар
чохор фелс
Чашми маро ба ранги гули
гоза мисмон... (119 бет),
(Эй, сенинг латиф чехранг ҳар
тўрт фаслда ҳам
Менинг кўзимга мезбон қили-
даги янги очилган гулнинг
рангидек кўринадик).

Шоир ўзининг гўзал инсоний
сеvgи ҳақидаги идеяларини диний
ақидаларга қарама-қарши қилди
ва бир ўринда дейди:

Аз намози ишқ фориғ нестам,
То маро меҳроб фарқ обрўйи
Ту... (185 бет)

(Томи сенинг қошиғи менинг
учун меҳроб эмас...)

Ишқ намозидан мен асло фориғ
эмасман).

Адиб Собир ўз даврининг чўқур
фикри инқоқдорларидан эди. У
ҳаёт диалектиказининг баъзи му-
ҳим томонларини тўғри сола бил-
ган ажойиб санъаткор эдики, биз
буни лоқал қўйидаги оёйтадан
ҳам билиб олишимиз мумкин:

Гоҳ аз ту шод бошам, гоҳ
ғамгин,
Чаҳон бе суру бе мотам
набошад. (169 бет),
(Гоҳ сенидан хурсанд бўламан,
гоҳ ғамгин,
Жаҳон шодлик ва мотамни
турмайди).

Шоирнинг традицион газаллари
ва қасидаларида бундай фалса-
фий сатрларни қўйлаб уратиб
мумкин, уларни шоир алоҳида
поэтик ҳис-туйғулар беаза бил-
лан ифодалаган. У дестлик меҳр-
ошобат, кишиларнинг «бир-бирла-
шини қиларлиши, умрини танитиб
биллишлари ҳақида ҳам кўп гўзал
сатрларни битган эди. У дестлик
ни уқулган, бир газалида дейди:
Гулдон бустон чу руҳ дустони
мост;
Пас бустони мо зи руҳи дустон
хўш аст. (150 бет),
(Бўстоннинг гуллари дустар-
нинг зотиға ўхшайди;
Демак бизнинг бустонимиз
дустарнинг юзидан гўзаллик
топади).

Шоирнинг ишқ ва май, дустлик
ва гўзаллик ҳақида баъзилари ўз
маъносига бўлиб, уларни бошқа-
ча маънода, хуёсан сўфиёна

маъмунда талқин этиш мумкин
эмас. У инсон ақли ва гўзаллиги-
ни, табиятаги нафосат ва таро-
ватни қандай бўлса шундай тас-
вирлайди ва поэтизациялади.
Шунинг учун ҳам адиб Собир ва
унинг замонадошларининг форе-
тоjik адабиёти тарихида дунёвий
позанани раёнлаштиришдаги роли
ниҳоят каттадир.

Адиб Собир поэзиясига ҳозирги
замон кўнган назаридан баҳо бер-
ганда, унинг қитъалари алоҳида
аҳамиятга эга. Шоирнинг ўз дав-
рига, ўша даврдаги инқилобий
ҳаётга муносабати, ундан норози-
лиги унинг қитъаларида ўзининг
гош чўқур ва реал ифодасини
топган. У бир қитъасида ёзди:
То бар он дўст, ки гуям
ғамй кеш,
Ғами ў аз ғамй ман бештар аст.
Он, ки з-у марҳам дил
металабаи,
Дили ў аз дили ман решар
аст. (224 бет),
(Бирок дўстимга мен ўз
ғамимни ёзай десам,
Унинг ғамй мениндан олин-
иб тулади,
Кимдан мен дилимга марҳам
тиласам,
Унинг ўзининг дил мениндан
ҳам бештар яри).

Бошқа бир қитъасининг охири-
да адиб Собир ахлоқини гезана-
вийлар даврида тўқнат билан ун
ылдан ортқ намонада этган шоир
Масъуди Саъдийни аҳволига ва ўз
замонасини эса у ётган машҳур
ва энг даҳшатли намонака —
Ной қалъасига ўхшатади.

Бу сатрлар шунч кўрсаткичи,
адиб Собир набилар тарихий шир-
оқ тоқозонига кўрагина сарой
шоири бўлганлар. Аслида кўп
бошларидан жула кўп ҳаёт кил-
вичликларини кечирганлар. Шун-
инг учун ҳам бу шоир шеърла-
рида халқ норозилигининг наллари.

халқчилик тенденциялари кўзга
ташланиб турарди.

Адиб Собир айна вақтда ўз
даврининг энг кучли рубоийна-
висларидан бўлган. Маъзур китоб-
да унинг рубоийларидан 68 та
намуна берилган. Унинг рубоий-
лари фалсафий маъмунийнинг тий-
рақлиги, поэтик лирицизми ва
гўзаллиги наҳаётдан кўп ўрин-
ларда Умар Ҳайям рубоийлари-
дан қилишмайди. Шоир Шарқ
шеърининг энг қийин бу форе-
масида ҳам ўз даврининг илгор
фикрларини ва инқилобларнинг,
шу даврдаги инқилобий инрози-
лигини жуърат билан ифодали-
да ҳаракат қилади. У бир рубоийи-
да филианга муножаат қилиб дей-
ди:

Эй гўнабди баррафта, зи ту
паст шудам,
Чуз чавр надидан эн ту, то
ҳаёт шудам.
Эй соғин ғам, эн чоми ту маст
шудам,
Рав, дастиманбидор, к-аз даст
шудам (251 бет),
(Эй, устимизда айланувчи филиан,
сен тўғайди мен паст бўлдим,
То дунёга келибманки, сенидан
жабрдан боқса нарса кўрмадим.
Эй ғам соқини, сенинг жоини-
дан маст бўлдим,
Ўт, мендан қулингни ол, сенинг
дастидан бўлдим).

Адиб Собирнинг бир қанча
шеърлари ватанин соғиниш, ту-
ғилган, униб-ўсган ери — Терми-
зи кўнмас руҳида ёзилган. Шу
вақтга қадар ўзбек китобхоналари
бу шоирнинг номинигина билар
эдилар. Токинг тилида унинг та-
лиланган асарлари нашр этилиши
билан энди уни ўзбек китобхона-
лари таъиниш имкони ҳам
туғилди. Батандош шоиримизнинг
асарларини ўзбек тилига таъки-
ма қилишни «Ўзбекистон» олдидан
турган муҳим вақтларда ва би-
ри деб ҳисоблайлик. Нардот То-
жикустон ССРдаги «Ирфон» наш-
риётининг адиб Собир Термизий
асарини ешқатли ва чиройли
нашр атайлиги эса тақдирга са-
завор бир ишдир.

А. ҲАЙИМТЕВОВ.

САҲРО САНАМИ

(ДОСТОНДАН ПАРЧА).

Чулпон кўлар далага қадам,
Юрагида узгача бир гашт.

Чўл кўришга қаради тўйиб,
Вужудига баҳор унгар.
Гоҳ шўх сайраб, гоҳ униб-кўниб,
Чудрайди сўйфитўғрайлар

Упнаг тўлиб силпорсанг агар
Минг бир дардага даво бу ҳаво.
Е табият! Бунча жилвагар,
Қайдан унда бунчалани даҳо!

Шу дўловнинг кўрви Ойсулув,
Сулми имод, барно бир хусн
Қирда турар мисоли оҳу,
Уфларни қамраган йўсини.

Ойсулувнинг! Қиз юзагида
Қандай хислар уларини тўлиқ?
Не бор унинг ёш тилагида,
Қандай кудрат этилар талиқ?

Унинг умид-орзуларида
Намолини кўргандай жаҳон,
Баҳор мавни бор кўзларига,
Томирда тошар ҳайжон!

Самоларга етудай кўли
Гурс-гурс босиб ташласа қадам,
Бу саҳронинг ҳар битта гули
Қўлларига бўлғай беқасам.

Жилмайран, ой офтоб,
Меҳру ишқни ўргансанг арзир.
Қарашинда масъуд бир хитоб,
Қадамига борлиқ мунтазир.

Гул саралар... Саҳий она-ер
Фарзандини тутар нақтида.
Уфларга қўлоқ ёсам дер,
Эргудай қўёш тағтида.

Гоҳ кўлар боқар ниғорон
Висол завқи-шағини қанқор,
Ешлик билан ишонқидир жаҳон,
Ешлик қаҳар юракда қаққор.

Учрашувнинг бахтли соати
Қиз қалбини атар бемадор.
Умид, оруз-дил саодати —
Висол дамин билган бахтиёр!

VIII.

Уячан турарканман қабр
Бошида,
Лавҳалар китобин ўқирди хаёл,
Кўз олиб ногҳон мармар
Тошидан,
Магда кўз қири-ла ташларди
Савол.

Унинг қарашидан билмоқ
Матлабин,
Тингламоқ хитобин ҳис этдим
Аниқ,
Баҳор гунчасидай очилиб лаби,
Опоқ елнарлага шалла
Янглиг —

Sочилиб олтиранг майин
Сочлари,
Ойсулув қиссасин сўрарди гўё,
Пастда шуълалиб Дунай
Мавналари,
Мардларни ардоқлар мундас
Даре,

Тингла Мағдолина,
Дунай гўзали,
Сенга сўзлаб бериб, тарқатай
Хумор.

Зора,
Бу қардошлик, мардлик газали
Биздан Ойсулуга бўлса ёдгор!

XXV.

Дунё суянчиги,
Ҳаёт ошинг,
Нур, умр шайхоси кудратли
Инсон,

Сенинг хузуригда, гапнинг
Очғи,
Таъзим қилса арзир замину
Замон.

Муштдай бир юракка синар
Китоб,
Қувончи, андуҳи, ташвиши
Китоб.

Оламни ёритар олқий бир ҳаёт
Бир зум ҳайжонли ёниши
Билан.

Қайдан бу жасорат,
Фидокорлик, ўт,
Нурга шайдолиғи, зулматга
Валиқ?

Башар бахти учун бўларкан
Нобуд

Бу — ўлмас ботирлик,
Бу — сўнмас довлани
Ҳаётга кўзларинг боқарди
Ташна,
Уминдиг қўнламай ёзарди
Янроқ,
Қизлиқнинг зийнати — ифбат,
Нарҳишма,
Офтоб нурларига чайқалган
Яноқ.

Яшаш,
Яшаш завқи-шағини билан маст,
Қирлар лоласидай озуларнинг
Мул,
Шарфдоқ ҳаволардан олардинг
Нафас,
Чорлаб уфқларга янроқ
Нурли йул.

Умр китобининг ёшлик бобини
Умр улгурмаган ўсмир,
Навиҳонли
Тўхтаиб нуглнинг шўх
Рубобини

Жанглар дағдағасини кўриш
Ноғҳон...

Утдим кўп дарвлар,
Кўп эллар неэдим,
Европа йўллари минг-минг
Чақирим.

Карпат,
Болжонларда қолдирдим изим,
Сени толгунимча, қалби
Чақиним.

Севги бўсасини тотмаган гўзал,
Табассум, севинчга тўймаган
Гунча,
Ҳаёт, баҳор ишқи қалбиди
Ғазал —

Навирон қиз эди... жангга
Киргунча.

Мана,
Бошинг узар турибман бугун,
Қайгунг, ёдинг билан ёнай,
Ўртанай.

Ҳамшаҳрим,
Ҳам фаҳрим, дилдаги тугун,
Меҳру садоқатни сенидан
Ўрганай.

У — даштин гуллари,
Узоқ йўллардан
Сен учун келтирдим асраб-
авайлаб.

Бугун гулшан бўлган асрий
Чўллардан
Бир-бир терган эдим сенга
Атайлаб.

Ҳақрингда дилхаста бўлган бир
Йигит —
Қувондининг дарди бордир
Уларда.

Ўзинг ардоқлаган ҳеч сўнмас
Умид —
Муҳаббат ҳасрати бордир
Гулларда.

Тинч ухла, азизам,
Ватан фарзанди,
Миннатдор элларнинг меҳру
Уйда.

Ойсулув — элимнинг бир
Жигарбанди,

Ором ол,
Зангори Дунай бўйида.

Жуманёз ЖАВБОРОВ,
1966, февраль.

Буин медицина ходимлари кун

ШИФОКОРЛАР БАЙРАМИ

Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин республикамиз ҳар жиҳатдан юксалди. Илгари Ўзбекистонда медицина хизмати жуда қолқоқ эди. Урта Осиё территорияси илгари турли касалликларнинг қони бўлиб қолган эди.

Совет ҳокимиятининг биринчи кунлариданоқ халқ маданияти юксалтиришнинг энг зарур омилларидан бўлган — медицинага катта эътибор берилди. Ҳозирги кунга келиб, республикамиздаги медицина хизматининг даражаси ва сифати кўпгина ривожланган капиталистик мамлакатлардан ҳам ўтиб кетди. Масалан, биттагина соҳа — республикамизда она ва болага кўрсатилаётган тиббий ёрдам ва гамхўрликни олиб кўрайлик.

Бу соҳа совет соғлиқни сақлаш системасининг энг муҳим тармоқларидан бўлиб, у давлат аҳамияти даражасига кўтарилган.

Совет ҳокимиятининг дастлабки кунлариданоқ Владимир Ильич Ленин меҳнаткашлар соғлиқини сақлаш ишига зур эътибор билан қароли, оналик ва болалик ҳуқуқларини химоя қилишни, уларни умумхалқ гамхўрлигида тутишни биринчи галдаги вазифалар қаторига қўйди.

Чиндан ҳам ўсиб келётган ёш авлод тарбияси энг аввало онага гамхўрликдан бошланади. Бу муҳим соҳа билан бизда бевосита давлат шугулланганлиги учун ҳам оналар ва болалар ўртасида турли касалликлар йил сайин камайиб бормоқда.

С уратда: Тошкентдаги 1-шаҳар насалхонасининг муҳир шифоқори профессор, медицина фанлари доктори Манзура Ҳамидова ўз шогирди Саида Искандарова билан. А. Турраев фотоси.

Н. МАҲМУДОВА,

Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш вазирлигининг ўринбосари

1965 йил 31 июнда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети махсус қарор қабул қилиб, унда республикамизда оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилишни янада яхшилаш йўллари белгилаб берилди.

Утган етти йилликда оналар ва болаларга медицина хизмати кўрсатиш ишлари анча яхшиланди. Болалар учун шифохоналарда ажратилган ўринлар шаҳарларда бир ярим марта, қишлоқларда эса беш марта кўпайди. Республика бўйича эса, бу рақам янги ярим марта ўсди. Гинекологик койкалар сонини ҳам бир ярим марта оғдди. Ҳозирги пайгавга келиб, республикамизда болаларни доволаш учун 16673, ҳомиладорлар учун 9459, гинекологик касалликни доволаш учун эса 2863 ўрин тайёрланган. Амбулатория-поликлиник доволаш учун 319 аёллар ва болалар консултацияси очилган, улардан яримдан кўпи қишлоқларда ишлаб турибди. Республикамизда 3 та гинекологик санатория, 39 та болалар санаторияси, 2006 та доимий болалар ялғиси, 10,5 минг маъмурий яслилар бор.

Ҳозирги кунда колхозчи аёллар ҳам ишлаб чиқариш корхоналарида меҳнат қилаётган аёллар каби ҳомиладорлик учун давлат томонидан нафақа оладилар. Бу эса хотин-қизларимизга кўрсатилаётган гамхўрликларнинг биридир.

Маълумки, ҳар бир муҳим ишни амалга оширишда ўша соҳада ишлаётган кишилар, кадрлар катта роль ўйнайди. Республикамиздаги 15476 врачнинг 1825 таси доктор, 1058 таси акушер-гинекологлар бўлиб, улар хотин-қизларимиз ва бо-

ларларимиз саломатлиги йўлда ҳормай-толмай меҳнат қилмоқдалар.

Яқинда Тошкентда тиббий офат рўй берди. Натيجида кўпгина медицина муассасалари ишдан чиқди. Лекин тартиб ва ҳукуматимиз дастлабки кунлардан Тошкентга катта ёрдам уюштирдилар. Бир қанча мактаб бинолари шифохоналар эълитига бўшатиб берилди. Болаларнинг ёғи ҳам олишларини уюштириш мақсадида жуда кўп пионер лагерлари очилди. Шаҳардаги 10 та истроҳат боғида ташкил этилган пионер лагерларида болалар давлат ҳисобидан дам олятилар.

Республика соғлиқни сақлаш органларида СССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва бошқа қардош республика министрликлари ҳам жуда катта ёрдам бермоқдалар. Минглаб тошкентлик болалар Москва, Украина, Белоруссия, Татаристон ва мамлакатимизнинг бошқа районларига дам олишга кетдилар. Соғлиғи ёмон бўлган болалар учун Иттифоқимиз санаторийларида 500 кун ажратиб берилди. Бу ерга борадиган болалар республика медицина ходимлари билан бирга жўнатилади. Республикамизда биринчи марта бод ва оғир тонзилит билан оғриган болалар учун махсус пионер лагери очилганди. Унда 1956 бола доволаниши мумкин.

Биз юқорида қайд қилиб ўтганлар республикамизда медицинасининг кичик бир тармоғи эришган ютуқдир. Худди шундай қувончли факт ва рақамларни бошқа соҳалардан ҳам келтириш мумкин.

Бугун мамлакатимизда биринчи марта медицина ходимлари кунини ишонилмоқда. Партия ва ҳукуматимиз кўрсатётган чексиз гамхўрликлардан илҳомланган республикамиздаги меҳнатчилар ҳам халқ соғлиқини химоя қилишда бундан кейин ҳам ҳормай-толмай меҳнат қилишларига ишончимиз қомил.

Планетамизда СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

КПСС XXIII СЪЕЗДИ МАТЕРИАЛЛАРИНИ УРГАНМОҚДАЛАР

БУДАПЕШТ. Венгрия меҳнаткашлари Венгрия Социалистик ишчи партиясининг ноябрь ойида очилган IX съездининг муносиб кутуб қўйиб қўйилган кўрмоқдалар. Ана шу воқеа шарафига корхоналарда, давлат хўжаликларидан ва кооперативларда меҳнат мусобақаси авж олдириб юборилди.

КПСС XXIII съезди материалларини ўрганиш ва маҳаллий шароитларга мослаштириш, бу материалларни Венгрияда амалий таътиб эътиб съездега тайёргарлик кўриш жараёнида муҳим ўрин оғалламоқда.

Венгрия Социалистик ишчи партиясининг барча бошланғич ташкилотларида очилган кўрмоқдалар бўлиб ўтди.

КУВАДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ПРОБЛЕМАЛАРИ

ГАВАНА. Куба Президенти Освальдо Дортинос раислигида республика қишлоқ хўжалигига ёрдам кўрсатиш масаласига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Егингарчилик ва жулмадан, Кубанинг баъзи районлари устида яқинда рўй берган «Альма» бўрони шарҳ қилиш ва бошқа қишлоқ хўжалик ишларини амалга оширишни жиҳдий йиғинлаштириб қўйди.

Кенгаш ишлари Кубада унинг бутун тарихи давомида энг кўп миқдорда қанд-шанар ишлаб чиқариш юзасидан революцион ҳукумат қабул қилган план барбод бўлиш хафси остида турибди. Кенгаш қатнашчилари қишлоқ хўжалик ишларига тўғригилиларни сафарбар қилиш тўғрисида қарор қабул қилдилар. Улар қишлоқ хўжалик ходимларига мурожаат қилиб, уларни меҳнати ташкил қилишни яхшилашга, меҳнат умумдорлигини оширишга, меҳнат интизомини мустаҳкамлашга даъват этдилар.

ЮГОСЛАВИЯ САНОАТИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

БЕЛГРАД. Югославияда саноат ишлаб чиқариши шу йилнинг дастлабки 5 ойи ичида Утган йилнинг шу давридагига нисбатан 5 процент кўпайди. Югославия иттифоқ статистика бошқармаси эълон қилган дастлабки маълумотларга кўра, немасолиқда ва химия саноатида ишлаб чиқариш суръатлари энг кўп ўсганлиги кўриномқда.

Химия саноатининг махсулоти Югославиядан экспорт қилинаётган саноат махсулотлари ичида биринчи ўринни эгаллайди.

Саноатда меҳнат унумдорлиги шу йилнинг дастлабки 5 ойи мобайнида тахминан 7 процент ошди.

ДУШАНҚА БОГИДА

УЛАН-БАТОР. Монголия пойтахтидаги йилларнинг маданият ва истироҳат боғи 14 июнда гоат гавкум бўлиди. Улан-Батор ён биниорлари, Совет Иттифоқи, Германия Демократик Республикасида келиб, маданият ва истироҳат боғини куришда монгол йилларига ёрдам бераётган йилни та қилар бу ерга туландадилар. Монголия Халқ Революцион партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Монголия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Ю. Цеденбал ҳамда Монголия Халқ Революцион партияси ва Монголия ҳукуматининг бошқа раҳбарлари бу ерга келидилар.

Боғда болалар шаҳарчаси навбатларидан бирининг педдорини қўриш мусобақати билан митинг бўлиб ўтди. Ю. Цеденбал митингга нутқ сўзлаб, Монголия, Совет Иттифоқи ва Германия Демократик Республикасининг йиллари, йилларнинг маданият ва истироҳат боғини биргаликда барпо этиб, социалистик мамлакатлар халқларининг дўстлигини мустаҳкамлайдилар, деб таъкидлаб ўтди. (ТАСС.)

ИТТИФОҚЧИЛИК «БУРЧИ» НИМАЛАРГА ОЛИБ КЕЛМОҚДА

Япония ташқи ишлар министри Сина яқинда қизиқ бир нарсани тан олди. «Майнтин» газетасининг хабар беришига кўра, у парламентда социалист-депутат Морнинг саволига жавоб бериб, бундай деди: «Япония Вьетнамдаги урушга нисбатан соф бепарварлик позициясида турмайди. Чунки, Япония—Америка шартномасининг олтинчи моддасига биноан, у Америка армиясига иншоотлари ва ўз территориясини бериб туриш мажбуриятини олган.

Бирок гап факат Токионинг АҚШ армиясига иншоотлар ва ўз территориясининг бир қисмини бериб туришидагина эмас. Кейинги пайларда Япония матбуотида мамлакат саноати бевосита Вьетнамдаги уруш учун тобора кўпроқ ишлаб бошлаган. Унинг тўғрисидаги хабарлар тез-тез чиқиб қоляпти.

Яқинда «Нихон кэйдзэй» газетаси «Вьетнамдаги аҳолининг кескинлашиб ва Қўшма Штатлар томонидан бу мамлакатда олиб берилаётган уруш хажмининг кенгайиб кетгани муносабати билан АҚШнинг Японияга ҳарбий заварлари тез кўпаймоқда, Япониядан АҚШга, Жанубий Кореяга, Тайванга ва Осиёнинг Вашингтон билан боғлиқ бўлган бошқа мамлакатларига пўлат, ағиллар, портловчи моддалар ва бошқа материаллар ишлаб чиқариш учун ярим фабрикалар етказиб бериш ўсмоқда», деб ёзди.

«Тойо кэйдзэй» журналининг ёзишига қараганда, Япония Жанубий Вьетнамга ҳамма нарсани — доридан тортиб то снарядлар, тўпнар, ракетага қарши етказиб бermoқда. Чамаси Япония томонидан бу йил АҚШ армиясига етказиб берилган буюмларнинг ялли ҳажми 830 миллион доллардан ошиб кетди. Журналининг хабар беришига кўра, Японияда Вашингтон буюртмаси бўйича ишлаб чиқилган кўпгина компаниялар ўтган йилдан бошлаб ўз махсулотларини ўз марказлари билан атайиб кўйишган.

Кюдо Цусин агентлигининг хабарларига кўра, АҚШнинг Вьетнамдаги армияси сарфлаган напаланин 90 процини Япония етказиб бermoқда. Кўп ўтмай Америка қароқчиларининг бир қисми Жанубий Вьетнамга «Фуэди азюгоке» ва «Кавасакі коку» компаниялари заводлари чиқарган вертолётларда ўчишди.

Маълумки, Жанубий Вьетнам ватанпарварлари томонидан ишканиланган ҳарбий техника Япония верфларида ва заводларида ремонт қилинмоқда. Токиодаги денгиз портлари ва ҳаёт Ханада халқаро аэропорти ҳам АҚШ армиясининг солдатларини Сайгонга жўнатадиган базага айланган. Америка урушқонларининг дам олиш ва госпиталларда доволаниши ҳам Япония ороғларига кўчирилган. АҚШ бомбардировчилари Жанубий Вьетнам ва Вьетнам Демократик Республикасидаги нишонларни бомбардиров қилиш учун бевосита Окинавада жойлашган базалардан учмоқдалар.

Матбуотнинг бундай эътирофларини давом эттириш ҳам мумкин эди. Бирок шу фактларнинг ўзи ҳам Япония ҳуқуқор дораларининг ҳазирги позицияси мамлакатни АҚШ томонидан Вьетнам халқига қарши олиб берилаётган шармандали урушга тобора шерик қилиб қўяётганини тўла тасдиқлайди.

В. УЛЬЯНОВ, (АПН).

Жандарм президент бўлмоқчи

МАНАГУА, (Пренса Латина-АПН). Никарагуа Социалистик партияси яқинда бўладиган президент сайловлари муносабати билан баёнот эълон қилди. Унда айтилинича, «ҳеч шубҳа йўқки, у (сайловлар—ред.) ўтaketган лўтубозлик билан ўтди ва бунинг натижасида жандарм Анастасио Сомоса ҳукумат бошлиғи бўлиб қолыши турган га».

Никарагуа социалистларининг баёнотида ҳозирда «бу найрагини фoш қилиш, унинг сабаблари ва халққа келтириши мумкин бўлган хулук оқибатларини очиб ташлаш» зарурлиги таъкидланади.

Элон қилинган хужжатда қайд қилинадики, «расмий дорадагилар мамлакатнинг кўтурган фашистик милитаризм йўлига қайтиб кирганини қонуқлаштириб қўйиш мақсадида Никарагуа конституциясига биноан ҳарбий-ларининг сиёсий ишларга қатнашувини ман этадиган принципларини бузиб, полициянинг ҳозирги шефи, генерал Анастасио Сомоса (Гачито)ни республика президентлигига номзод қилиб кўрсатдилар».

В. УЛЬЯНОВ, (АПН).

АФРИКА САФАРИ

Турист таассуроти

Биланго аэропортдаги кўрғазма зали эътиборимизни тортиди. Кўрғазмадаги катта полотнода, деҳқон хўна билан ер ҳайдаётгани тасвирланган. Бу расм деҳқоннинг машаққатли меҳнати аниқ еттириб турибди. Сурат ўз ўлкамизнинг ўтмишини эслатгандай бўлди, ота-боболаримизнинг ҳикояси хотирамга келди... Сундан деҳқончилик ҳали анча қолоқ эналанишни мамлакатдаги айрим хўжаликларда бўлгандай кўрибди. Бу, шубҳасиз, дахшатли эксплуататорлик тузумининг меросидан бошқа нарсаси эмас.

ли кўп иш қилиш, кўп қийинчиликларни енгиб ўтиш лoзим.

Занжирда Доруссолом шаҳри қилингандай балчиқлар қишқирга бордик. Балчиқларнинг меҳнати, ҳаёти билан таънилади. Деҳқончилик хўжаликларидан асосан нақшо етиштирилган эди. Бу ерда ҳам деҳқончилик техникаси жуда қолқоқ, меҳнат эса оғир. Деҳқонлар бутун йил бўйи мулкдорларга хизмат қилади, уларнинг на бир парча ўз ери бор, на бирор дуруст бошпанаси. Биз бўлган қишлоқда бирорта насалхона ёни мактаб йўқ.

Қоҳирадан Александрияга олиб бориладиган йўл Нил соҳили бўйлаб кетади. Шу йўлда қариб 250 километр юрдик. Нўр равон. Азим дарагини икки соҳили жуда хушманзара, дилрабо. Нил водисига пахта, манкақўқори, беда, шoли ва сабазот етиштирилган эди.

Биз тушган машина соҳилнинг бир манзилда тўхтади. Деҳқонларнинг хузурига бориб, уларнинг ишини кўзлаб кечирдик. Дарё эса жиловлаиб оқсиз ва оқилти. Деҳқоннинг ризиқиди аниқ шoли, унинг атрофидаги момо ер. Бирок иш жараяни машаққатли. Мана, кўзи боғланган хўна ҳорган ва бетинин айланди. Чиғирқини қараката келтиришти. Чиғирқин билан дарёдан олишадиган сув эниноғора мильдар таралипти.

Биз деҳқонлар билан бир дам сўхталашдик, уларнинг аҳволи билан танишдик. Сўх-

ИЗЛАНИШ САМАРАСИ

НАЗМ БИЛАН ЁЗИЛГАН ДАРСЛИК

Самарқанддан қизиқ хабар келди: Метан қишлоғидаги бир қудўнинг тағиндан қадимий қўлабалардан иборат кутубхона топилди. Кутубхона Самарқанд университетининг Шарқ қўлабалари сақланадиган бўлимига олиб келинди ва у тез кунда мутахассислар томонидан ўрганилиб чиқилди. Бу кўлабалар ирилтирилган жуда қимматли топилмадир. Ҳозир биз Самарқанд Давлат университетининг ана шу қўлабалари ҳақида ҳикоя қиламиз:

Самарқанд университетининг Шарқ қўлабалари сақланадиган бўлимининг ҳодими Фахриддин Маъруфий шарқ доқимшиларига унчаллик ўшамас ҳам атрофларини унга кўроқ тавозе билан муомала қилиб, «домла» деб чақиршиди. Чиндан ҳам у қадимий шеърларнинг бутун сирини асрипти, ҳеч қайтарилмас нафосатини аниқ билди, у қадимий китобини эътиб билан қараётди. Гўж-гўж араб ҳарфлари орасида турғи чиқирар кўзга ташланади...

— Жуда ақолий китоб экан, — дейди Фахриддин. — Мана бу расмларни кўраётганимиз. Бу теоремаларнинг ифодаси. Мана бу қаторлар эса шеърлар, улар арабча ҳусният қондасига кўра тепадан пастга қараб ёзиб тушишган. Мана бу устунлар эса — турли рақамларнинг номлари. Бу ерда ҳамма нарсаси арафметик қондаларга асосланиб қилинган. Мана булар эса Ой, Кўёш, григорийан календарлари ҳақида уларнинг таъқири ва фарқлари. Ҳа, бу — дарслик. Арифметика дарслиги. Воқоидан охиригача у шеър билан ёзилган. Шеърлари ҳам жуда сербўёқ ва маънодор.

Маъруфий китобнинг сўнги саҳифаси ёлар экан, унинг автори Бо-боёр Мирзакул деган киши эканлигини айтди. У одам ҳар томонлама истеъдодли, ҳам математик, ҳам тилшунос бўлган. Китоб охирида жуда ноқил бир рўйхат келтирилган: унда қадимий юза янги ўзбек қабилалари санаб ўтилган. Бу тарихчилар ва этнографлар учун тенгис маълумотдир.

... Кутубхонанинг иккинчи қаватидан кенг хонадими. Деворга шеърлар ирилди — Навоий, Рудакий, Ҳайём, Фирдавсий, Саъдий. Зебинисоларнинг расмлари

қўйилган. Китоб жовонларидан эса сон-саноксиз жаҳоҳирлар. Улар ҳозирги босмахоналарда нашр этилган китоблар эмас, ўша пайгавга иқдорларнинг ўзлари эътибор қолдирган ноқил қўлабалар. Уларнинг яратилганга 200-300 йил бўлган. Кутубхонада 3-мил йилд китоб бор. Шундан 300 га яқини фақат кейинги йилларнинг ўзидagina топилди. Нигирма уч асри Самарқанд шаҳридан чиқариш ажабланарли ҳо-диса эмас.

Яқиндагина Маъруфий китоб жовонларига Ведел ва Хофманнинг энг қимматбаҳо қўлабаларини топиб қўйди. Бу қўлабаларнинг, бир бо-лор қайири бўлган. Ма-салан, университет кутубхонасида Навоийнинг икки қўлабаси сақлан-моқда. Турли йилларда турлича услубда ёзил-ган. Маҳаллий музейда худди рамкага солинган расмга ўхшаш шеър ну-суси турлидир. У ҳусни-хатда тенгис Миралот Мирзадеқ санъатдор бў-лишга даъват этади.

Қўлабалар кутубхо-нада ишлаган киши жуда кўп нарсани би-лини керак. Маъруфий араб тилидан ташқари турк, форс, эси ўзбек тилини, умумий етти тилни билади. «Бу жуда да камлик қилади, — дейди у афсусланиб. — Ахир, бизнинг бўлими-мизда ўн тўрт тилда ёзилган қўлабалар сақ-ланади».

У 500 та қадимий китобни ҳозирги ўзбек ти-лига мослаб, нашрга тайёрлади. Набатдаги-си эса «Назм билан ёзилган дарслик» ва яна бошқа китоблар.

Маъруфий билан хай-рашар эканман, унга ан-гли-янги нарсалар топи-шида муваффақият ти-ладик. Ҳали Москвага етиб келмасдан қўлабаларни яна бошқа ишларга қўлаб қўйиб, Де-ман, Маъруфийнинг хо-насида яна ярим кел-гача чиқоқ ўчмайди.

А. ЛЕВИНА. Самарқанд — Москва. («Номсольская прав-да»нинг шу йил 15 июнь сонидан).

Африка халқи курашмоқда, ўз экономикаси ва маданиятини ривожлантиришнинг йўллари изламоқда. Яқин келгусида бу йўлларда ҳам қишлоқ хўжалиги ривож топши, халқининг моллий-манлий аҳволи яхшиланиши турган гап. Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар уларга қоллисон ёрдам бермоқдалар.

Н. УСМОНОВ, Қува районидagi «Социализм» колхозининг раиси.

Редатор М. ҚОРИЕВ.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ГАЗЕТА РЕДАКЦИЯСИГА МАЛАКАЛИК УЗБЕКЧА МАШИНИКЛАР КЕРАК

Тошкент шаҳар. «Правда Востока» кўчаси, 26-ўй. Ўйлашган нашриётнинг кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин.